

Til lovforslag nr. L 26. Betænkning afgivet af Uddannelsesudvalget den 7. december 1995

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om erhvervsuddannelser

(Ad hoc-udvalg)

Udvalget har behandlet lovforslaget i nogle møder og har herunder stillet spørgsmål til undervisningsministeren, som denne har besvaret skriftligt.

Nogle af udvalgets spørgsmål og undervisningsministerens svar herpå er optrykt som bilag til betænkningen.

Der er af undervisningsministeren stillet et ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Herefter indstiller et *flertal* (Socialdemokratiets, Venstres, Det Konservative Folkepartis, Det Radikale Venstres og Centrum-Demokraternes medlemmer af udvalget) lovforslaget til *vedtagelse* med det stillede ændringsforslag.

Et mindretal inden for flertallet (Socialdemokratiets medlemmer af udvalget) bemærker, at det som udgangspunkt må konstateres, at der ikke hidtil har været konkrete tilfælde, hvor det ikke har været muligt at nedsætte faglige udvalg med henblik på udmøntning af nye erhvervsuddannelser.

Det kan ligeledes konstateres, at der i den gældende lovgivning er hjemmel til at nedsætte ad hoc-udvalg med henblik på at forberede nye uddannelser. Det har hidtil kun i ét tilfælde vist sig nødvendigt at anvende denne hjemmel og i dette tilfælde på anbefaling fra arbejdsmarkedets parter.

Det umiddelbare behov for at indføre en udvidet hjemmel til at tillægge ad hoc-udvalg fulde beføjelser som fagligt udvalg er således ikke

til stede. Dette er imidlertid ikke ensbetydende med, at der ikke på sigt kan opstå behov for i ganske særlige enkeltstående tilfælde at kunne afprøve en uddannelse på et uddannelses- og beskæftigelsesområde, som ikke umiddelbart kan afgrænses og organisationsdækkes inden for de kendte rammer.

Det skal således præciseres, at hjemmelen til at nedsætte ad hoc-udvalg med beføjelser som fagligt udvalg kun kan bringes i anvendelse i meget særlige tilfælde og først efter, at alle relevante faglige udvalg og Erhvervsuddannelsesrådet har haft konkret mulighed for at søge uddannelsesområdet indplaceret og udviklet i de eksisterende, eller som et nyt fagligt udvalg.

Det skal endvidere understreges, at hjemmelen som udgangspunkt skal knyttes til etablering af forsøgsuddannelser, hvorfor ad hoc-udvalg med kompetence som fagligt udvalg som udgangspunkt i de konkrete tilfælde kun kan etableres for en afgrænset periode, og at der i forbindelse med eventuel permanentgørelse af en forsøgsuddannelse på ny skal tages stilling til mulighederne for etablering af et egentligt fagligt udvalg på det pågældende område.

Et andet mindretal inden for flertallet (Det Konservative Folkepartis medlemmer af udvalget) bemærker, at hovedformålet for erhvervsuddannelserne er at sikre tilstrækkelig arbejdskraft med de rigtige kvalifikationer i forhold til kvalifikationsbehovet på arbejdsmarkedet.

Der påhviler derfor de faglige udvalg et ansvar for, at uddannelserne er tidssvarende, og

at der ikke er områder på arbejdsmarkedet, der ikke er dækket med relevante uddannelsesstilbud.

Arbejdsmarkedets parters deltagelse i arbejdet i de faglige udvalg sker netop, fordi parterne ser opfyldelsen af dette overordnede mål som en af deres vigtigste opgaver. Den udvidede hjemmel til nedsættelse af ad hoc-udvalg med kompetence som et fagligt udvalg bør derfor kun anvendes, når de faglige udvalg ikke har kunnet opfylde det overordnede mål for erhvervsuddannelserne. Den udvidede hjemmel bør derfor først anvendes, efter at dette f.eks. er godtgjort efter inddragelse af det rådgivende system.

Et *mindretal* (Socialistisk Folkepartis, Enhedslistens og Dansk Folkepartis medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling.

Et mindretal inden for mindretallet (Socialistisk Folkepartis medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *forkastelse*, fordi lovforslaget er en del af regeringens forslag om etablering af 18 måneders uddannelsesforløb. Socialistisk Folkeparti finder det meget betænkeligt, at der etableres uddannelsesforløb, som umiddelbart skal laves, fordi regeringen vil have lavet stramninger over for unges muligheder for at kunne få dagpenge.

Uddannelser skal etableres ud fra, hvilket behov samfundet har, og skal ses i sammenhæng med uddannelsespolitikken i det hele taget.

At Socialistisk Folkeparti indstiller lovforslaget til *forkastelse* betyder ikke, at der ikke er enkeltdele i regeringens samlede program for »Hurtigere i job og uddannelse«, som Socialistisk Folkeparti kan være tilhænger af, f.eks. erhvervsskolernes muligheder for at etablere EGU. Men dette ændrer ikke ved, at Socialistisk Folkeparti er imod lovforslagene i lovprogrammet i deres helhed.

Et andet mindretal inden for mindretallet (Enhedslistens medlem af udvalget) finder, at lovforslaget sammen med lovforslagene nr. L 24 og L 25 er møntet på at skabe rammer for aktivering af unge på uacceptable betingelser. Enhedslisten ønsker ikke at støtte regeringens brug af bl.a. EGU som redskab i forbindelse

med regeringens planer om tvangsaktivering. Enhedslisten finder det heller ikke acceptabelt, at der kan nedsættes ad hoc-udvalg, som har samme kompetence som de faglige udvalg, og som derfor kan bruges til at lave ministerkonstruerede kortvarige uddannelser. Enhedslisten ser de tre lovforslag nr. L 24, L 25 og L 26 som et redskab for regeringen til at indføre korte erhvervsuddannelser på 18 måneder som et generelt element i de uddannelsesstilbud, som man ønsker at tvangsaktivere unge til. I stedet for denne udvikling skal der skabes ordentlige økonomiske og studiemæssige rammer for, at unge kan tage sig en egentlig faglig uddannelse. Absurd at man med den ene hånd forhindrer unge i at starte på den uddannelse, de ønsker, og med den anden forringer vilkårene og laver tvangsuddannelser.

Ændringsforslag

Af *undervisningsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (S, V, KF, RV og CD):

Til § 1

1) Efter nr. 1 indsættes som nyt nummer:
»01. I § 13 indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

»Stk. 3. De faglige udvalg tager efter regler fastsat i henhold til § 4, stk. 1, stilling til spørgsmål i almindelighed om elevers fritagelse for dele af en uddannelses skoleundervisning eller praktikuddannelse på grundlag af anden undervisning eller beskæftigelse.«

Bemærkninger

Til nr. 1

Ændringsforslaget stilles under hensyn til de almindelige bemærkninger i forslag til lov om ændring af lov om erhvervsskoler. (Aktivering af unge) (L 25) og § 1, nr. 13, i arbejdsministerens lovforslag om ændring af lov om arbejdsmarkedsuddannelser (lovforslag nr. L 102).

Efter § 13, stk. 2, i lov om erhvervsuddannelser kan undervisningsministeren efter det faglige udvalgs bestemmelse fastsætte særlige regler om uddannelsernes varighed og struktur med hensyn til erhvervsuddannelser, tilrettelagt for voksne.

Ved den foreslåede bestemmelse fastslås, at de faglige udvalg har pligt til at tage stilling til spørgsmål om merit (godskrivning) i en erhvervsuddannelse på grundlag af anden uddannelse eller erhvervs erfaring.

Som anført i bemærkningerne til forslaget til lov om ændring af lov om erhvervsskoler er det bl.a. hensigten, at de kurser og uddannelser, der etableres som led i aktivering af unge ledige kontanthjælpsmodtagere og dagpengeberettigede, skal kunne give merit i en erhvervsuddannelse. Med henblik på at sikre opfyldelsen af denne hensigt foreslås det, at det udtrykkeligt fastsættes, at de faglige udvalg, som efter lov om erhvervsuddannelser bestemmer målene for de enkelte erhvervsuddannelser, har til opgave at tage stilling til spørgsmål om merit i almindelighed i en erhvervsuddannelse på grundlag af disse uddannelsesaktiviteter eller anden undervisning eller erhvervs erfaring.

På tilsvarende måde kan der blive anledning til at tage stilling til spørgsmål om godskrivning i forbindelse med tilrettelæggelse af en erhvervsgrunduddannelse (EGU). Der kan her henvises til det samtidigt fremsatte lovforslag (L 24) om ændring af lov om erhvervsgrunduddannelse, hvorefter erhvervsskolerne foreslås at få mulighed for at tilrettelægge erhvervsgrunduddannelser for den samme målgruppe.

Tanken er, at de faglige udvalg skal gives lejlighed til at tage stilling til meritsspørgsmålet i almindelighed i forbindelse med skolers, AMU-centres og eventuelle andres tilrettelæggelse af tilbud om uddannelsesaktiviteter.

En stilling til meritsspørgsmålet i almindelighed vil også kunne danne grundlag for meritbestemmelser eller bestemmelser om særlige voksenuddannelsesforløb i erhvervsuddannelse i de regler, som undervisningsministeren fastsætter om de enkelte erhvervsuddannelser efter lovens § 4, stk. 2.

Ved det forslag til ændring af lov om arbejdsmarkedsuddannelser, (lovforslag nr. L 102) som fremsættes af arbejdsministeren, foreslås i § 1, nr. 13, en bestemmelse om, at arbejdsmarkedskurser i kombination med relevant erhvervs erfaring og eventuel anden uddannelse skal kunne føre til erhvervsuddannelseskompetence efter lovgivningen om erhvervsuddannelser.

Det er den enkelte erhvervsskole, der afgør, om en elevs forudgående undervisnings- eller

beskæftigelsesforhold kan medføre, at erhvervsuddannelsens skoletid afkortes, jf. lovens § 51, stk. 2. Efter lovens § 57 træffer det faglige udvalg afgørelse om uddannelsestiden i erhvervsuddannelsen og træffer dermed afgørelse om eventuel afkortning af erhvervsuddannelsens praktikuddannelse.

Efter den såkaldte hovedbekendtgørelse om erhvervsuddannelser, fastsat i henhold til § 4, stk. 1, i lov om erhvervsuddannelser, har elever ret til fritagelse på grundlag af anden relevant uddannelse eller erhvervs erfaring. I medfør af disse regler har skolerne og de faglige udvalg pligt til at tage stilling til konkrete ansøgninger fra elever om meritoverførsel.

Hvis det faglige udvalg på forhånd har taget stilling til sådanne meritsspørgsmål, herunder f.eks. meritmuligheder på baggrund af arbejdsmarkedsuddannelse, erhvervsgrunduddannelse eller uddannelsesaktiviteter tilrettelagt for unge under aktivering, er der tale om en standardmerit, der kan være fastslået i reglerne om den enkelte erhvervsuddannelse, og afgørelsen om merit vil derfor være forudsigelig.

Hvis det faglige udvalg ikke har taget stilling til meritmuligheder, skal den enkelte erhvervsskole skønne i hvert enkelt tilfælde, om den pågældende uddannelsesaktivitet nu også kan gives merit i en erhvervsuddannelse.

På områder, hvor elever, f.eks. AMU-kursister, er henvist til en individuel meritafgørelse, udgør manglende forhåndsafklaring af meritsspørgsmålet en barriere for f.eks. voksenerhvervsuddannelsesforløb.

Arbejdsministeren og undervisningsministeren er enige om at fjerne denne barriere i form af den foreslåede lovændring, der fastslår de faglige udvalgs pligt til at tage stilling til meritsspørgsmål.

Denne forpligtelse gælder også, selvom uddannelsesbekendtgørelsen for den påbegyndte erhvervsuddannelse ikke indeholder bestemmelser om merit (»meritskemaer«), der gør det muligt at henføre et AMU-kursus eller anden uddannelsesaktivitet umiddelbart under en bestemt meritbeskrivelse.

Det er hensigten at ændre den såkaldte hovedbekendtgørelse om erhvervsuddannelser med henblik på at fastsætte nærmere regler om tilrettelæggelse af erhvervsuddannelsesforløb, hvor der tages hensyn til muligheden for meritoverførsel. I den forbindelse kan det overvejes

at fastsætte en frist, f.eks. 3 måneder, for de faglige udvalgs afgørelse af meritspørgsmålet.

I den forbindelse vil arbejdsministeren tilsvarende præcisere, at sager om AMU-kursers merit skal forelægges på en sådan måde, at de faglige udvalg har alle de nødvendige oplysninger for at kunne tage stilling til meritspørgsmålet.

I forbindelse med regeringens forslag om en forstærket ungdomsindsats vil AMU-centrene i lighed med erhvervsskolerne få mulighed for at udbyde 18 måneders uddannelsesforløb til unge under aktivering. Disse forløb skal også i videst muligt omfang kunne danne grundlag for meritgodskrivning til et videre erhvervsuddannelsesforløb.

Anne-Marie Meldgaard (S) nfm. Hans Peter Baadgaard (S) Poul Erik Dyrland (S)

Lis Greibe (S) Jens Peter Vernersen (S) Aage Frandsen (SF) Dorit Myltoft (RV)

Bruno Jerup (EL) Addi Andersen (CD) Anders Mølgaard (V) Hanne Severinsen (V) fmd.

Henning Urup (V) Ulla Tørnæs (V) Frank Dahlgaard (KF) Lene Espersen (KF)

John Vinther (KF) Poul Nødgaard (DF)

Fremskridtspartiet havde ikke medlemmer i udvalget.

Bilag

Nogle af udvalgets spørgsmål til undervisningsministeren samt dennes svar herpå

Spørgsmål 1:

»Det fremgår af de almindelige bemærkninger til forslaget, at der i det eksisterende system er barrierer for nye uddannelsesinitiativer.

Hvilke konkrete uddannelsesforslag, som ministeren har ønsket fremmet eller afprøvet, har hidtil ikke kunnet realiseres i den eksisterende struktur?»

Svar:

Etablering af uddannelsen til »ejendomsassistent« blev trukket i langdrag og måtte vente over to år på at komme i gang på trods af et dokumenteret behov for en sådan uddannelse.

Fra flere sider er det blevet foreslået at etablere en uddannelse som »multihåndværker« eller »ø-håndværker«. Forslagene er bl.a. fremsendt af MF Niels J. Langkilde, af Aalborg tekniske skole og af formanden for Møens Uddannelsesforening. Både arbejdsgiverorganisationerne og arbejdstagerorganisationerne var afvisende og henviste til efteruddannelsessystemet.

Spørgsmål 2:

»Er det rigtigt, at det nedsatte ad hoc-udvalg i forhold til nye uddannelser på serviceområdet netop er nedsat på opfordring og anbefaling af arbejdsmarkedets parter?»

Svar:

Baggrunden for, at jeg har nedsat ad hoc-udvalget inden for serviceområdet, er bl.a. et forslag fra det faglige udvalg »Hotel og Restaurantfagenes fællesudvalg« om udvikling af en uddannelse som »servicemedarbejder«.

Et udviklingsprojekt fra Silkeborg tekniske skole, som bl.a. bygger på en studietur til USA, Irland og England, peger ligeledes på et fremtidigt behov for en uddannelse inden for »service, hotel og turist«.

Foreløbige resultater af en behovsanalyse udført af Djurslands erhvervsskoler (Grenå tekniske skole) peger på et lignende behov for en »idræts- og aktivitetsmedarbejder«.

I løbende drøftelser mellem Undervisningsministeriet og arbejdsmarkedets hovedorganisation har hovedorganisationerne peget på serviceområdet som et muligt vækstområde for nye uddannelser og har tilsluttet sig nedsættelsen af et bredt sammensat ad hoc udvalg til at foretage en tværgående analyse af det private og offentlige serviceområde med henblik på etablering af nye uddannelsesmuligheder på området.

Arbejdsmarkedets parter har således støttet ministeriet med hensyn til nedsættelse af udvalget.

Spørgsmål 3:

»Det fremgår af forslagets bemærkninger om administrative konsekvenser, at der forventes behov for at udvide Undervisningsministeriets årsværk i forbindelse med forslaget. Det lader således til, at den foreslåede bemyndigelse til ministeren tænkes anvendt i et omfang, der går ud over undtagelsessituationen. Hvilke konkrete planer har ministeren i forhold til bemyndigelsen?»

Svar:

Der er ikke for tiden konkrete planer for at anvende bemyndigelsen i lovforslaget.

Jeg ønsker ikke at nedbryde det faglige selvstyre, og jeg vil kun benytte mig af den nye mulighed for at bemyndige et ad hoc-udvalg til at varetage de opgaver, som de faglige udvalg almindeligvis varetager på udmærket vis, som en sidste udvej, hvis det eksisterende system ikke kan løse opgaven.

Hvis arbejdsmarkedets parter således ikke selv kommer i gang, bør dette ikke være til hinder for, at uddannelsen kommer i gang. I disse tilfælde kan det overvejes at benytte den nye bemyndigelse.